

Botos Katalin: Infláció

Összegzés:

Aktuális kérdés az infláció okainak keresése.

Elég nyilvánvaló, hogy a háború az egyik. De közben feszítő bérkövetelések is jelentkeznek, amelyek inflációs hatásúak lehetnek.

Mai jelenségek magyarázata azonban nem érthető meg a múltba tekintés

nélkül!... Ilyen nagy a jelentősége annak a régi

történetnek, amikor ideológiai alapon belenyúltak a társadalom bér-szerkezetébe! Amikor az értelmiséget, kifejezetten a tanárokat, alacsonyabbra értékelték, mint a kétkezi munkásokat!..

E kommunista kísérlet következményeit soha, senki nem orvosolta. Nem is volt miből, hiszen az adósságszolgálat évtizedek óta elviszi azt a jövedelem-többletet, amiből esetleg lehetséges lett volna a korrekció. Az EU sem engedte korábban soha bérre fordítani a támogatásait.

Pedig ezt kellett volna engednie, célirányosan. De hát kit érdekelt Nyugaton, hogy milyen nyomorúságos a magyar pedagógus, orvos, nővér helyzete! A

forintstabilizáció következményeivel a szakirodalomban, tudomásom szerint így, mint a jelen írás – még senki nem foglalkozott..S azzal sem, hogy az EU- csatlakozáskor erre kellett volna odafigyelni. És közben hallunk sok olyan hangot, hogy piaci alapra kellene helyezni ezeket a területeket is, akkor jobb lenne a színvonal, és a bérek is, ezekben az ágazatokban... Közben látni kell, hogy itt a piac egyik szereplője az állam költségvetése.. Ő fizeti a szolgáltatásokat.

Az állam viszont – a fentiek alapján – *miből korigálja* e bér-aránytalanságokat?. Ha meg azt szeretnénk, hogy piaci alapon maguk az emberek fizessék meg az oktatási, egészségügyi

szolgáltatásokat, akkor arról feledkezünk meg, hogy *az emberek bérébe ez Kelet-Európában soha nem volt beépítve*. A bérek egyébként is a foglalkoztatottak nagy részénél kifejezetten az állami finanszírozású szféra egyes ágazataiban dolgozók (látjuk, alacsony) bérét jelentik.

Azaz, ismét elérkeztünk a költségvetési korláthoz. Íme, a szocialista kísérletben részt vevő országok, és a nyugati fejlődési utat követők alapvető különbsége! Amire senki, soha oda nem figyelt... Nem kellene ezt egyszer a társadalom számára világossá tenni?!!!

Kifejtés:

Háború még nemigen volt infláció nélkül. Ez egyértelmű. Ha improduktív célokra kell költeni, arra a termelésre kiáramlik a pénz, vásárlóerő lesz belőle, amellyel szemben nem áll fogyasztási árualap. Ez akkor is így van, ha a termelést átirányítják vajról ágyúra; de akkor is, ha a vaj egy részét a háborús menekültek segélyezésére fordítják.

Hogy a jelen inflációért jelentős részben **az orosz-ukrán háború** a felelős, vitathatatlan. Mellesleg, a háborús pszichózis mindig *tartalékok felhalmozására* késztet, ami növeli a kereskedelemben a feszültséget. Ha nincs áremelés, mert nem engedélyezett, akkor hiányokhoz vezet...

Azokban az országokban, ahol az *energiahiány* áremelést okozott, természetesen, közvetlenül ez az ok. Nálunk ezt a hatást időben eltolja a kormány. Mert egyrészt nincs is akkora energiahiány, mint másutt, de másrészt állami árszabályozással átmenetileg lefogja a hatást. Más szóval, a kereskedőkre hárítja a veszteséget – részben. Persze, ha ezen cégek haszna kevesebb, akkor az adó is kevesebb lesz. Így az államháztartás is veszít... Csúsztatottan tehát, de mindenképpen meglesz a hatás. Az adóbevétel, ami pl. a jövedéki adókból is bejött volna, csökken. Így átmenetileg ez a bevétel is kevesebb lesz. Pedig nyilván meg lett volna a tervezett helye a költségvetésben! (Ámbár, az infláció több adótípusnál éves szinten pozitívan szokott hatni az állami bevételekre... Nyilván társadalompolitikai megfontolások húzódtak meg eddig az inflációs áremelkedések időszakos lefogásának eddigi ténye mögött. Előbb-utóbb ezek feloldásra kerülnek.)

Természetesen, további tényezők is vannak. Mindenekelőtt **a vírusválság**. Ki gondolhatta komolyan, hogy semmi következménye nem lesz annak, hogy a kormányzat támogatja a munkahelyeket, hogy teljesítmény nélkül is fizessenek bért? Hogy a vállalatok – a munkaerő megtartása érdekében – akár maguktól is tettek ilyen lépéseket? Azt helyesnek tartjuk, hogy a kormányzat támogatta a munkahelyeket. Csak hát a következményekkel számolni kell. Pénz kiment – az árualap meg nem nőtt... Időben késleltetve, ez is benne van és lesz az árváltozásokban. Mindenütt. Nálunk is. (Ráadásul a pénz forrása az állam eladósodása. Ami előre veti árnyékát annak, hogy lehet, hogy később, az adósság-leépítés kapcsán, visszaesés lesz az ára...)

Vannak egészen egyszerű, „hétköznapi”, természeti okok is, például az **aszály**. Az országot sújtó időjárás a gabonatermelő Alföldön már jelentkezik, s ez előre jelzi a várható

gabonaárak emelkedését. Bár az ország ellátása biztosított, de exportra kevesebb gabona fog jutni. Pedig ez az ágazat hazánk egyik legfontosabb devizaforrása. És bár az országban lesz az illetékesek szerint elég gabona, de az egyéb import nyilván drágább lesz.. Ehhez hozzájárul a járműpiaci konjunktúra csökkenése is, ami a másik fontos devizaszerző „üzletágunk”.

A forint árfolyama a fentiekén kívül is számos oknál fogva romlik, ami ugyancsak az inflációt növeli, az import drágulása miatt. A termelés költségeit nyilván emelni fogja a kamatemelés is, amellyel az MNB az infláció és az árfolyam zuhanása ellen védekezni szeretne...

Az áremelések nem mindig a költség-okokra vezethetők vissza. Még az energiaár esetleges drágulása se tenne indokolttá jelentős emelést, hisz a költségekben aránya szerényebb, mint amennyit az árakon emelnek.. A bérköltségek súlya már lényegesen jelentősebb a költségszerkezetben. Itt is van egy olyan tényező, amit nehéz egyszerűen megválaszolni. Hiszen a béreknél – ha nem éppen az infláció *következménye*, arra adott válasz maga a béremelés –, akkor áremelést vált ki, mindenképpen, s így inflációt gerjeszt.

. Nagyon jelentős szerepet játszik a demonstrációs hatás. Például, hogy egyes ágazatok – lássuk be, teljes joggal – felpanaszolják alacsony bérszínvonalukat, és emelést követelnek. Ha ez *most* jelentkezik, valóban egyike az inflációt eredményező nyomásnak.

Figyelem: azt mondtam, *joggal panaszojálk*. De ez nem jelenti azt, hogy a jelen kormánypolitika a helyzetüknek az oka! A tanárok bére például, az elmúlt 12 évben az átlagbérral azonos ütemben nőtt. Persze, nem annyival, mint a versenyszférában dolgozóké... Hiszen azok valóban gyorsan nőttek, az átlag meg hát – átlag...Csakhogy, az oktatásban, egészségügyben dolgozók mégis hasonlítják a bérüket a többiekéhez, és természetesen nagyon elégedetlenek. Az egészségügyben, ahol csupán nemrégem emeltek jelentősebb ütemben bért (és ott se mindenkinek), még rosszabb (volt) a helyzet. Ennek pályaelhagyók, munkaerő-hiány lett a következménye. Aminek a hatásai mindkét ágazatban, az egész társadalomban, távlatilag beláthatatlanok...

De hogy lássuk, mi a valódi oka az oktatás, egészségügy, kultúra bér-elmaradásának, s emiatti jogos követelésüknek, *iszonyú messzire kell visszanyúlni. Az 1946-os forintstabilizációhoz*, amikor igen alacsony tanárbéreket állapítottak meg a munkásbérekhez képest... Politikai indíttatás alapján! Általában *az értelmiségiek számára!!! És ez SOHA nem lett korrigálva!*

Se a Kádár-korszakban, se a rendszerváltáskor, de az EU csatlakozáskor sem! (Tudomásom szerint csak a covid-válság idején engedte Brüsszel a kapott támogatások bérkorrekcióra fordítását, vagy tévednék?)

Ezt az érvelést – ugyancsak tudomásom szerint – eddig még SENKI nem fejtette ki... Az természetesen közismert, hogy a rendszerváltáskor **senki nem adott Marshall segílyt nekünk**, és általában Kelet-Európának, olyan célra, hogy a kommunista rendszer torzulásait kiküszöbölhessük! A csatlakozás alkalmával sem! Pedig a nyugati országok békés fejlődésének alapja *Jalta* volt, amikor bennünket odavetettek a szovjet rendszer kísérletének... (Csak azt ne mondja valaki, hogy miért hagytuk... 1956-ban próbáltunk a rendszeren változtatni, de senki nem segített...)

Tudom, ha ezt mondjuk, a publicisták nevenséges múltba tekingetésnek fogják mondandónkat titulálni. A kormány mentegetésének. Azt fogják mondani, miért nem találtak rá forrást legalább a rendszerváltás óta a kormányok, több, mint három évtizede? És miért nem korrigált a jelen koalíció sem?

Azért, mert az államháztartás szerkezete rendkívül determinált. A korrekcióra alkalmas többletbevételek az ÁHT-ból az adósságszolgálatra fordítottak. Így volt ez már a Kádár időkben is, **de azóta is!**

Nyilván ezt is múltba-mutogatásnak mondják majd elfogult politikusok. Hiába akarják azonban ezt a nagy hiányt korrupcióra, más ilyesmire fogni. Lehet annak némi szerepe, de mindenképpen elenyésző, **a magában a rendszerben meglévő súlyos, örökölt hiányokhoz képest.** Amit a Nyugat a legkevésbé sem vett soha figyelembe...

Hogy kiinduló kérdésünkhöz visszatérjünk, *természetesen, van szerepe* a mohóságnak is az infláció felgyorsulásában. Annak, hogy az eladók az indokoltnál nagyobb mértékben emelnek árat, gyors jövedelem-szerzésre vágyakozva. Az ember – sárkányfog-vetemény. (Semmi nem indokolja a lángos árát a Balatonnál!!) Hogy ennek milyen eszközökkel lehet gátat vetni, nagy kérdés. A politikai osztálynak mindenestre mértéktartással, visszafogott jövedelem-elvárásokkal kellene élen járnia. A példaadás végett.

Vajon, nem kellene erről a társadalmat tájékoztatni? Vajon, van-e, akit ilyen elemzés – , a napi szekértábor harcok helyett, az igazi okok keresése – érdekel?

Bp, 2022. júl. 7.

folyt. → → →

Kommentár:

Kedves Barátaim!

Nem túl sokan reagáltak szétküldött szösszenetemre az inflációról. Pedig nagyon nagy horderejű kérdés volt benne elrejtve, aminek megválaszolása nélkül nincs hosszú távú gazdaságpolitika. Amit értelmiségi barátaimnak, főleg, akik a közélet iránt érdeklődnek, ismerni kellene.

De azért volt néhány visszajelzés. Kérdezték néhányan, mi a megoldás az oktatásügy, egészségügy lemaradásának korrigálására?

Gyors megoldás a BÉRTORZULÁSOK problémájára gyakorlatilag **nincs**...Az adósságszolgálat szorítását kell enyhíteni, hogy *szabaduljon fel állami jövedelem erre a célra*. Amit aztán erre a korrekcióra – és nem másra! – kell felhasználni. (A hazai államadósság egyébként a függőség szempontjából általában nem olyan nagy baj, azt még lehet kezelni – lásd Japán –, de a devizaadósságot mindenképpen csökkenteni kell. Ezt meg is próbálták OV.-ék. Akkor azonban, ha az EU bekeményít, és elvonja a devizában jövő pénzeket, nehezedni fog ismét a helyzet.)

De ahhoz, hogy legyen szabad forrás, mindenképpen vissza kellene szorítani az adósságszolgálatot. Eddig az alacsony kamatszint adott erre módot; most, hogy az infláció veszélye felmerült, nehezebb lesz alacsonyan tartani...Hisz a MNB is kamatot emel... A hazai államadósság szolgálat is nőni fog. Pedig a korrekció mindenképpen szükséges. Meglehet, akár adósság-növekedés árán is...Ámbár nem lenne túl kívánatos, hogy a hazai megtakarítók, állampapír vásárlók *csak kölcsönbe adják* az államnak azt a pénzt, amiből erre a célra fordíthatna forrásokat...

Mivel azonban sajnos, arra nem számíthatunk, hogy bárkitől Marshall segílyt kapjunk, csak lassan lehet az arányokon változtatni. De folyamatosan helyre kell hozni ezt a torzulást, folyamatosan enyhíteni kell azt. Ez az ÁHT (államháztartás) ennek megfelelő, tudatos tervezését, átstrukturálását jelentené. A munkavállalók nagyon nagy része van az ÁHT-ből finanszírozva! *És ezek mind választópolgárok*, akik egyre jobban a tudatában vannak bérük lemaradásának... Ezt realizálnia kell a mindenkori politikai hatalomnak is.... Most már bizony "arccal a vasút felé!" jelszóval kellene élnünk, értve ezen ezt a kiigazítási folyamatot. Prioritásnak kell lennie! El kell érni az ÁHT-ből finanszírozottak bérszint-emelését, egy medián szintre legalább!!!

Nehéz lesz ezt a prioritást elfogadtatni a kormánnyal, mert folyton a termelő ágazatokat akarja serkenteni... Ami érthető – de hosszú távban kell gondolkodni!! (És a kormánytagoknak mindenképpen megértést kell mutatniuk a tanárok, egyéb értelmiségiek követeléseiről!) Természetesen, az emberekkel általában is nagyon nehéz lesz megértetni, hogy miért kell ezt a réteget kiemelni. Pedig kardinális kérdés, hogy ezen javítsunk, **sorskérdés** a nemzet számára! **A humántőke elhanyagolása súlyosan, végzetesen visszaüt.**

Ennek a prioritásnak a népszerűsítése volt a célom, az inflációval kapcsolatos írásomban elrejtett történelmi visszatekintéssel. Meg azzal a korábbi statisztikai hosszú távú visszatekintéssel is amely a reálbér-alakulás *dinamikáját* vizsgálta. De nagyon fontos az *induló szintek* abszurdításának a megértetése is!!! Ahhoz, hogy *megérthessük, mi a gondok forrása*.

Döntő tény, hogy 1948-ban a proletárdiktatúra *politikai elvei szerint* a munkásosztályt preferálták, és leszorították az értelmiségi béreket... **Ez tehát politikai, és nem gazdasági döntés volt!!!** Rendszerfüggő! Ezért valóban a kommunizmus ideológiája felelős! Persze,

azért a tények egy kicsit a Nyugat ellen is heccelnek, nem csak a kommunisták ellen. Hiszen ők "engedtek át" a szocialista kísérletnek... Ma kis hazánkban divat a kommunizmust hibáztatni mindenért. Hát hibás is, de a Nyugat magatartása ugyancsak hagyott minden időben kívánnivalókat! Ezt sok nyugat-barát politikai erő nem szívesen idézi fel. Egyszerűbb politikailag mindenért csak a baloldalt hibáztatni.. Az egyszerű emberek pedig többnyire az éppen uralkodó hatalommal elégedetlenek...Pedig a vezetés a súlyos örökség terhét cipeli... De az is gond, hogy írásom egy fél mondattal *a kivagyiság* ellen is szólt Ez pláne kényes ... Pedig hitelesen csak akkor lehet az infláció ellen küzdeni, ha áldozatvállalással a hatalmi osztály élen jár...S legyünk őszinték, azért ezt nem nagyon látjuk.
...Olyan sok frontos harc ez , amiben alig van szövetségesem... .
.Csak az igazság...

BK